

LISTY

List do Rzymian

1. Paweł, sługa Jezusa Chrystusa, zawezwany apostoł, powołany dla Ewangelii Boga, ² która wcześniej została oznajmiona przez Jego proroków w Pismach Świętych, ³ odnośnie Jego Syna, który według cielesnej natury urodził się z nasienia Dawida. ⁴ **Tego**, z powodu wskrzeszenia umarłych, poprzez Ducha Świętości w mocy wyznaczonego Syna Boga - Pana naszego Jezusa Chrystusa, ⁵ przez którego otrzymaliśmy łaskę i wysłannictwo ku posłuszeństwu wiary * względem jego Imienia pomiędzy wszystkimi poganami. ⁶ Wśród których wy też jesteście - zaproszeni Jezusa Chrystusa. ⁷ Wszystkim, **co** są w Rzymie, umiłowanym Boga, zaproszonym świętym - łaska wam oraz pokój od Boga, naszego Ojca i Pana Jezusa Chrystusa.

⁸ Jednak najpierw dziękuję za was wszystkich memu Bogu, poprzez Jezusa Chrystusa, że wasza wiara jest ogłaszana na całym świecie. ⁹ Gdyż moim świadkiem jest Bóg, któremu służę w moim życiu za pomocą Ewangelii Jego Syna, że nieustannie wywołuję wasze wspomnienie, ¹⁰ stale prosząc podczas moich modlitw, **bym** jakoś teraz, kiedykolwiek, odbył szczęśliwą podróż i w woli Boga do was przybył. ¹¹ Bo pragnę was zobaczyć, abym wam mógł przekazać jakiś duchowy dar dla waszego ugruntowania. ¹² A to się **wtedy** dzieje, gdy pośród was, razem zostaniemy zachęcani poprzez wzajemną wiarę - waszą i moją. ¹³ Ale nie chcę, **byście** ^{TR} nie wiedzieli, bracia, że często postanawiałem do was przybyć (i byłem powstrzymany aż do tej chwili), abym miał jakiś plon także w was, jak i w pozostałych narodach. ¹⁴ Jestem również dłużnikiem Greków i barbarzyńców, mądrych i nierozumnych. ¹⁵ Tak to we mnie ochocze, **by** i wam, w Rzymie, zwiastować Dobrą Nowinę.

¹⁶ Bowiem nie wstydę się Ewangelii Chrystusa; gdyż ona jest mocą Boga na ratunek każdemu wierzącemu, przede wszystkim Żydowi *, **lecz** także i Grekowi. ¹⁷ Gdyż zostaje w niej objawiana sprawiedliwość * Boga z wiary ku wierze, jak napisano: *Zaś sprawiedliwy będzie żył z wiary.* **Habakuka 2,4 ****

¹⁸ Ponieważ z niebios jest objawiany gniew Boga przeciwko wszelkiej bezbożności i niesprawiedliwości * ludzi, **co** powstrzymują prawdę w bezprawiu. ¹⁹ Dlatego, że **to, co** poznawalne Boga jest wśród nich oczywiste; gdyż Bóg dał im się poznać. ²⁰ Bo od stworzenia świata - rozważając - Jego niewidzialne są oglądane w dziełach. To, jak i Jego wieczna potęga oraz boska natura - aby oni pozostawali nieusprawiedliwionymi. ²¹ Dlatego, że wiedzieli o Bogu, **a** nie sławili, czy **też nie** dziękowali Bogu, ale zgłupieli w swych dyskusjach, a ich nierozumne serce znalazło się w ciemnościach. ²² Zapewniając, **że** są mądrzy - zostali głupimi. ²³ Zamienili też chwałę nieśmiertelnego Boga na podobieństwo obrazu przemijającego człowieka oraz ptaków, czworonogów i płazów.

²⁴ Dlatego Bóg wydał ich na zepsucie pośród pożądliwości ich serc, by między sobą hańbili swoje ciała ²⁵ ci, co zamienili prawdę Boga na kłamstwo oraz zaczęli oddawać cześć boską oraz służyć stworzeniu, wbrew **Temu, który** stworzył i który jest wysławiony na wieki. Amen. ²⁶ Przez to wydał ich Bóg pomiędzy namiętnością wzgardy; bo także ich kobiety * naruszyły wrodzone zwyczaje, na te wbrew naturze. ²⁷ Podobnie i mężczyźni *, zaniechali wrodzonego użycia żeńskiego **oraz** zostali wypaleni w ich sięganiu jednych ku drugim, uprawiając bezwstyd - męskie między męskimi. I za to ich szaleństwo wśród samych siebie odbierają zapłatę, która jest słuszna. ²⁸ A w miarę tego jak nie uznali, aby mieć w znajomości Boga - wydał ich Bóg na niewłaściwy sposób myślenia, aby czynić **rzeczy** nie będące należytymi, ²⁹ nasycone wszelką niesprawiedliwością, bałwochwal-

stwem, złościwością, zachłannością i cierpieniem. **Ich**, pełnych zawiści, morderstwa, sporu, podstępu, złych obyczajów; ³⁰ obmówców, oszczerców, nienawidzących Boga; zuchwalców, pysznych, samochwalnych, twórców złego, rodzicom nieposłusznych, ³¹ nierozumnych, zdradzieckich, bez serca, nieubłaganych, bez litości; ³² którzy poznawszy wyrok Boga, że **ci, co** robią takie **rzeczy** godni są kary śmierci - nie tylko je czynią, ale też zgadzają się z **tyimi, którzy to** robią.

***1,5** także: **ufności; dowodowi, świadectwu**

***1,16** poprawnie: **Judejczykowi**, czyli Israelcie z pokolenia Judasa /Judy

***1,17** gr. *dikaio syne*; **sprawiedliwość pojmowana jako sprawiedliwość prawna (prawość)**

****1,17 S, ST** zaś sprawiedliwy będzie żył z (także: z powodu) Mojej wiary

***1,18** także: **nieprawości, bezprawiu** (wobec Praw Boga)

***1,26** w manuskryptach: **żeńskie**; porównaj z [Mateuszem 19,4](#)

***1,27** w manuskryptach: **męskie**

2. Dlatego jesteś nie do obronienia, o człowieku; każdy, **który** potępiasz *. Bo w czym sądzisz drugiego - samego siebie skazujesz. Gdyż potępiając - sam to robisz. ² A wiemy, że wobec **tych, co** robią takie **rzeczy**, w zgodzie z prawdą pozostaje ocena Boga. ³ Ale **czy** jesteś tego zdania, o człowieku, że unikniesz sądu Boga; ty, **który** potępiasz **tych, co** robią takie **rzeczy**, a czynisz takie **same**? ⁴ Albo niszczysz bogactwo Jego dobroci, cierpliwości i wyrozumiałości, nie rozpoznając, że dobroć Boga prowadzi cię do skruchy? ⁵ Według twojej gburowatości oraz niezdołnego do skruchy serca, samemu sobie gniew gromadzisz na dzień gniewu oraz objawienia się sprawiedliwego sądu Boga, ⁶ który odpłaci każdemu według jego czynów. ⁷ Z jednej strony **tym**, w wytrwałości szukającym szlachetnego * czynu chwały, wartości i niezniszczalności - życiem wiecznym; ⁸ zaś **tym, którzy** z powodu karierowiczostwa **są** nieposłuszni prawdzie, a posłuszni niesprawiedliwości - gniewem, zapalczywością, ⁹ utrapieniem oraz uciskiem na całą duszę człowieka zjednującego zło, najpierw Żyda, **lecz** także Greka. ¹⁰ Ale chwała, cześć i pokój każdemu, **kto** czyni szlachetnie; najpierw Żydowi, **lecz** także i Grekowi. ¹¹ Bo przed Bogiem nie istnieje wzgląd na osobę. ¹² Ponieważ jacykolwiek chybili celu * bez Prawa - bez Prawa też poginą; a jacykolwiek zgrzeszyli w Prawie - przez Prawo zostaną osądzeni. ¹³ Gdyż nie słuchacze Prawa **są** sprawiedliwymi przed Bogiem, ale wykonawcy Prawa będą uważani za sprawiedliwych. ¹⁴ Bo skoro poganie nie mając Prawa, z wrodzonej skłonności czynią **z** Prawa - oni, nie mając Prawa, sami sobą **są** prawem. ¹⁵ **Ci**, co działanie Prawa okazują wypisane w ich sercach, **poprzez** świadczące ich sumienie, a następnie wzajemną kalkulację - oskarżającą, czy też broniącą. ¹⁶ **Tak będzie** w dniu, kiedy Bóg z powodu mojej Ewangelii, osądzi ukryte **sprawy** ludzi poprzez Jezusa Chrystusa.

¹⁷ Więc jeśli ty nazywasz siebie Żydem, opierasz się na Prawie i chlubisz się przy Bogu;

¹⁸ **jeśli ty**, pouczony z powodu Prawa, doświadczasz też i poznajesz Jego wolę, rozpoznając ją w różne strony; ¹⁹ i jesteś przekonany, że ty sam jesteś przewodnikiem ślepych, światłem owych w ciemności, ²⁰ wychowawcą nierozsądnych, nauczycielem dziecinnych - mając wrażenie wyższego poznania oraz prawdy w Prawie; ²¹ **czemu** ^{TR} ucząc drugiego - samego siebie nie uczysz? Ogłaszając, by nie kraść - kradniesz? ²² Mówiąc, **aby** nie cudzołożyć - cudzołożysz? Wywołujesz wstręt do wizerunków - **a sam** dopuszczasz się świętokradztwa *? ²³ **Ty**, który chelpisz się w Prawie - poprzez przestępstwa Prawa, nie okazujesz Bogu szacunku? ²⁴ Bowiem *przez was jest profanowane wśród pogan Imię Boga*, tak jak jest napisane. [Izajasz 52,5](#); [Ezechiel 36,20](#)

²⁵ Obrzezanie jest pożyteczne, jeżeli spełniasz Prawo. Zaś jeśli byłbyś przestępcą Prawa, twoje obrzezanie stało się nieobrzezaniem. ²⁶ Zatem jeśli nieobrzezany by przestrzegał przepisów Prawa, czyż jego nieobrzezanie nie będzie liczone ku obrzezaniu? ²⁷ I z natury nieobrzezany, ten, **który** spełnia Prawo, będzie sądził ciebie - przestępcę Prawa z powodu wiedzy * i obrzezania. ²⁸ Bo nie jest to Żyd na jawie; ani **nie** to w jawności, na

cielesnej naturze obrzezanie; ²⁹ ale **to** Żyd w skrytości, i obrzezanie serca w Duchu - **a** nie **w** literze *****. Jego pochwała nie **pochodzi** od ludzi - ale od Boga. **V Mojżesza 10,16 + 30, 6; Jeremiasz 4,4**

***2,1** także: **sądzisz, oceniasz, oskarżasz, wydajesz wyrok**

***2,7** także: **odpowiedniego, dobrego, prawego, sprawiedliwego, doskonałego**

***2,12** także: **zblądzili, zawinili, zgrzeszyli**

***2,22** co znaczy: okradania Świątyni

***2,27; 29** także: **lityry, pisma, papieru wartościowego; szerzej - Prawa Mojżesza**

3. Jaka więc jest przewaga Żyda, lub jaka pomoc z obrzezki? ² Wielka na każdy sposób. Przede wszystkim dlatego, że im powierzono słowa Boga. ³ Jakże to? Dlaczego? Przecież niektórzy stali się niewierni? Czy ich niewierność obróci w niwecz zapewnienie Boga? ⁴ Nie może być; ale niech Bóg pozostanie prawdomówny, a każdy człowiek kłamcą, tak jak jest napisane: *Obyś został uznany za sprawiedliwego w twoich słowach, a zwyciężysz w czasie twojego sądu.* **Mateusz 12,37; Psalm 116,11; Psalm 51,6; Jan 3,33** ⁵ Zaś jeśli nasza niesprawiedliwość stoi obok ***** sprawiedliwości Boga, co powiemy? Czy Bóg, **który** potęguje gniew jest niesprawiedliwy? W stosunku do człowieka mówię. ⁶ Nie może być; bo jak Bóg osądzi świat? ⁷ Ale **TR** jeśli przez moje kłamstwo prawda Boga zaobfitowała ku Jego chwale - dlaczego jeszcze ja, jako błądzący *****, jestem sądzony? ⁸ Też nie tak, jak rzucają oszczerstwa; i **nie** tak, jak niektórzy mówią, mając nas na myśli: **Czy nie po to** uczyniliśmy złe, ażeby przyszły te szlachetne? Ich potępienie jest zgodne ze sprawiedliwością.

⁹ Co zatem? Górujemy? Nie, w ogóle; bo wcześniej dowiedliśmy, że Żydzi jak i Grecy, wszyscy są pod grzechem *****. ¹⁰ Tak jak jest napisane: *Ani jeden nie jest sprawiedliwy, Psalm 14,3* ¹¹ *nie jest rozumiejącym, nie jest szukającym * Boga*. ¹² *Wszyscy się odwrócili **, *razem zostali zmarnowani; nikt nie jest czyniącym dobroć ***, *nie jest aż do jednego.* **Psalm 53,4** ¹³ *Otwartym grobem jest ich gardło, oszukiwali swoimi językami, jad żmij przy ich wargach; Psalm 5,10 + 140, 4; Mateusz 12, 37* ¹⁴ *ich usta są pełne kłótwy i goryczy; Psalm 10,7* ¹⁵ *a ich nogi skore, by wylać krew; Izajasz 59,7* ¹⁶ *bieda i spuścizna na ich drogach,* ¹⁷ *a drogi pokoju nie poznali;* ¹⁸ *bojaźń Boga nie jest naprzeciwko ich oczu.* **Psalm 36,2** ¹⁹ A wiemy, że cokolwiek mówi Prawo - mówi do tych w Prawie, aby wszystkie usta mogły zostać zamknięte oraz cały świat okazał się winny Bogu. **V Mojżesza 6,25** ²⁰ Dlatego z uczynków Prawa nie zostanie przed Nim uznana za sprawiedliwą żadna osobowość oparta na cielesnej naturze *****; bo wśród Prawa jest rozpoznanie grzechu ******. **V Mojżesza 6,25**

²¹ Zaś teraz, oddzielnie od Prawa, została objawiona sprawiedliwość Boga - poświadczona wśród Prawa i Proroków - ²² ale sprawiedliwość Boga z powodu wiary ***** Jezusa Chrystusa, względem wszystkich i dla wszystkich wierzących; gdyż nie istnieje rozróżnienie. ²³ Bo wszyscy zawinili, więc czują brak chwały Boga. ²⁴ **Tego, który** uznaje za sprawiedliwych darmo, Jego łaską, przez odkupienie w Jezusie Chrystusie. ²⁵ Jego, z powodu wiary, Bóg ustanowił **sobie** ofiarą przebłagalną ***** w jego krwi - w celu pokazania Jego sprawiedliwości przez darowanie uprzednio, w czasie cierpliwości Boga, zaistniałych grzechów ******. ²⁶ **Darowanie**, ze względu na pokazanie w obecnym czasie Jego sprawiedliwości - że On jest sprawiedliwym oraz uznającym za sprawiedliwego z wiary Jezusa.

²⁷ Gdzie więc, to **nasze** przechwalanie się *****? Zostało wykluczone. Przez które Prawo? Uczynków? Nie, ale przez Prawo Wiary. ²⁸ Bo uważamy, że człowiek zostaje uznawany za sprawiedliwego wiarą, bez uczynków Prawa. ²⁹ Czy Bóg **jest** jedynie Bogiem Żydów? Czy nie i pogan? Tak, także pogan. ³⁰ Ponieważ jeden **jest** Bóg, który **będzie** uważał za sprawiedliwe obrzezanie z wiary oraz nieobrzezanie z powodu wiary. ³¹ **Czy** zatem z powodu wiary znosimy Prawo? Nie może być; przecież Prawo utwierdzamy.

*3,5 także: daje dowód
*3,7 także: mylący się, grzeszący
*3,9 także: błędem, przewinieniem, winą
*3,11 także: żądającym zdania rachunku (Bogu)
*3,12 także: zmienili kierunek, zboczyli
**3,12 także: rzetelność, zacność, uprzejmość, życzliwość, łaskawość, dobrotliwość
*3,20 także: ciało wewnętrzne, cielesna natura
**3,20 także: błędu, winy
*3,22 także: ufności; zapewnienia, świadectwa
*3,25 także: darem prześlągalnym
**3,25 także: błędów, uchybień, przewinień, grzesznych czynów
*3,27 także: chętnie się, chluba

4. Co więc, powiemy, spotkało Abrahama, naszego przodka według cielesnej natury? ² Bo jeśli Abraham został uznany za sprawiedliwego z uczynków - mógłby mieć chlubę, ale nie u Boga. ³ Bowiem co mówi Pismo? *A Abraham uwierzył Bogu i zostało mu to policzone ku sprawiedliwości. I Mojżesza 15,6* ⁴ Zaś temu, co się trzudzi *, zapłata ** nie jest liczona z łaski - ale z powodu długu. ⁵ A temu, co się nie trzudzi, ale wierzy dzięki Temu, co uznaje bezbożnego za sprawiedliwego - jego wiara jest liczona ku sprawiedliwości. ⁶ Tak jak i Dawid mówi o dziękczynieniu człowieka, któremu Bóg liczy sprawiedliwość bez uczynków: ⁷ *Bogaci, których bezprawie zostało darowane i których winy zostały przykryte;* ⁸ *bogaty mąż, którego grzechu Pan nie policzy. Psalm 32,1* ⁹ Więc to bogactwo jest tylko dla obrzezanych, czy i dla nieobrzezanych? Bo mówimy, że wiara została policzona Abrahamowi ku sprawiedliwości. ¹⁰ Zatem jakiemu Abrahamowi została policzona? Temu, który był w obrzezaniu, czy w nieobrzezaniu? Otóż, nie w obrzezaniu - ale w nieobrzezaniu. ¹¹ I otrzymał dany przez Boga znak obrzezania - pieczęć sprawiedliwości z owej wiary, tej w nieobrzezaniu, aby ^{TR} stał się on ojcem wszystkich wierzących pośród nieobrzezanych, aż do zaliczenia i im sprawiedliwości. ¹² Ale też ojcem obrzezanych, nie tylko z powodu obrzezania; ale tych, co posuwają się śladami wiary naszego ojca Abrahama, tej w nieobrzezaniu. ¹³ Bo Abrahamowi, czy też jego potomstwu, nie przez Prawo została dana obietnica, że jest on dziedzicem porządku * - ale przez sprawiedliwość wiary. ¹⁴ Gdyż jeśli dziedzice są z Prawa - zostaje zniweczona wiara oraz unieważniona obietnica. ¹⁵ Bo Prawo sprawia gniew; natomiast gdzie nie ma Prawa, tam nie ma także przestępstwa * przeciw Prawu. ¹⁶ Dlatego z wiary - by przez łaskę; żeby była mocną obietnicą dla całego potomstwa, nie tylko tego z Prawa, ale i z wiary Abrahama, który jest ojcem nas wszystkich ¹⁷ Jak napisano: *Wyznaczyłem cię ojcem wielu narodów, przed obliczem Boga, któremu uwierzył. Boga, co ożywia umarłych oraz zaprasza nieżyjące dopóki jest żyjące. I Mojżesza 17,4* ¹⁸ Abraham ^{TR} wbrew nadziei - uwierzył dla nadziei, aby stał się ^{TR} ojcem wielu narodów, według tego co jest powiedziane: *Tego rodzaju będzie twoje potomstwo. I Mojżesza 15,5* ¹⁹ Także nie był słabym wiarą i już nie patrzył na swoje obumierające ciało (będąc około stułetni), i obumarłe łono Sary. ²⁰ A co do obietnicy Boga - nie został zachwiany brakiem zaufania, lecz umocniony wiarą oddał chwałę Bogu, ²¹ zostawszy przekonany, że co obiecał, jest też zdalny uczynić. ²² I dlatego zostało mu to policzone ku sprawiedliwości. ²³ Ale, że zostało mu policzone - nie jest napisane z powodu jego samego; ²⁴ ale także z powodu nas, którym ma to być policzone. Owym wierzącym w Tego, co wskrzesił z martwych Jezusa, naszego Pana. ²⁵ On ^{TR} został oddany w ofierze z powodu naszych fałszywych kroków * oraz został wskrzeszony w celu uznania nas za sprawiedliwych.

*4,4 także: zapracowuje, czyni, spełnia

**4,4 także: nagroda; kara

*4,13 także: świata

*4,15 także: przekroczenia Prawa, występku przeciwko Prawu, przejścia obok, zlekceważenia

***4,25** także: błędów, porażek, przewinień, występków

5. Zatem będąc uznani za sprawiedliwych z wiary, mamy pokój od Boga przez naszego Pana Jezusa Chrystusa; ² poprzez którego - wiarą, posiadliśmy też dostęp do tej łaski, na której stanęliśmy oraz chlubimy się z powodu nadziei chwały Boga. ³ Ale nie tylko **to**. Wszakże chlubimy się też w uciskach, wiedząc, że ucisk sprawia wytrwałość, ⁴ zaś wytrwałość - wypróbowanie, zaś wypróbowanie - nadzieję; ⁵ a nadzieja nie przynosi wstydu, gdyż miłość Boga rozlana jest w naszych sercach poprzez Ducha Świętego, **który** został nam dany. ⁶ Bowiem Chrystus, kiedy jeszcze byliśmy chorzy *, w zgodzie z czasem umarł za niepobożnych. ⁷ Z trudem ktoś umrze za sprawiedliwego; bo za dobrego, być może, ktoś odważa się umrzeć. ⁸ Ale Bóg dowodzi swojej miłości ku nam, bo **kiedy** ^{TR} byliśmy jeszcze błądzącymi, Chrystus za nas umarł. ⁹ Zatem więcej znaczymy teraz, **gdy** uznani za sprawiedliwych w jego krwi, zostaniemy przez niego uratowani od gniewu. ¹⁰ Bo jeśli będąc wrogami, zostaliśmy pojednani z Bogiem poprzez śmierć Jego Syna; tym bardziej będąc pojednani, zostaniemy ocaleni od śmierci * w jego życiu. ¹¹ Ale nie tylko. Lecz także chlubimy się w Bogu poprzez naszego Pana Jezusa Chrystusa, z powodu którego otrzymaliśmy teraz pojednanie.

¹² Dlatego, że jak z powodu jednego człowieka grzech * wszedł na świat, a z powodu grzechu - śmierć, tak też śmierć przeszła na wszystkich ludzi **za Adamem**, za którym wszyscy zgrzeszyli **. ¹³ Bowiem aż do Prawa grzech był na świecie, ale grzech nie jest zliczany, nie będąc z Prawa. ¹⁴ Zaś śmierć panowała od Adama aż do Mojżesza i nad **tymi**, co nie chybili celu, na podobieństwo występkę Adama, który jest odbiciem tego, **co** ma nadejść. ¹⁵ Ale nie jak fałszywy krok *, tak i dar łaski; bo jeśli **z powodu** fałszywego kroku jednego - wielu pomarło, bardziej znacząca jest łaska Boga i dobrodziejstwo w łasce jednego człowieka - Jezusa Chrystusa, **które** w nadwyżce zostało dla wielu. ¹⁶ Także dar nie **jest** jakby przez jednego, który zgrzeszył; bo z powodu jednego **wynikła** sprawa sądowa ku potępieniu; zaś dar łaski **jest** ku usprawiedliwieniu z wielu fałszywych kroków. ¹⁷ Gdyż jeżeli **za** fałszywym krokiem jednego - przez jednego zapanowała śmierć, bardziej liczni **są** ci, co otrzymują obfitość łaski oraz daru sprawiedliwości, i będą królować w życiu przez jednego - Jezusa Chrystusa. ¹⁸ Otóż więc, jak z powodu fałszywego kroku jednego - **przyszło** potępienie na wszystkich ludzi; tak z powodu sądu * jednego - przyszło usprawiedliwienie istnienia dla wszystkich ludzi. ¹⁹ Bowiem jak z powodu nieposłuszeństwa jednego człowieka - wielu zostało uczynionych winnymi; tak i z powodu posłuszeństwa jednego - wielu zostanie uznanych sprawiedliwymi. ²⁰ Zaś Prawo **Mojżesza** weszło bokiem, aby **ten** fałszywy krok mógł zaobfitować; zaś gdzie zaobfitował grzech, o wiele bardziej obfitowała łaska, ²¹ aby jak grzech panował w śmierci, tak i łaska mogła panować dzięki sprawiedliwości, ku życiu wiecznemu przez naszego Pana Jezusa Chrystusa.

***5,6** także: słabi, bezsilni, nędzni

***5,10** także: zbawieni, uratowani, przyprowadzeni bezpiecznie, uzdrowieni

***5,12** także: wina, błąd

****5,12** także: zawinili, zbłądzili, chybili celu

***5,15** także: upadek, występpek, błąd

***5,18** także: sprawiedliwego czynu

6. Cóż więc, powiemy? Mamy trwać w grzechu, aby łaska mogła być w obfitości? ² Nie może być. My, którzy byliśmy umarłymi w grzechu, jakże jeszcze będziemy w nim pędzić życie? ³ Czyż nie wiecie, że jacykolwiek zostali zanurzeni * dla Jezusa Chrystusa, zostali zanurzeni względem jego śmierci? ⁴ Zatem wspólnie, pośród * chrztu zostaliśmy z nim pogrzebani ku śmierci, abyśmy jak Chrystus, **który** dla chwały Ojca został wzbudzony z martwych, tak i my **mogli** się przechadzać w nowości życia. ⁵ Bo skoro staliśmy się ze-

spoleni podobieństwem jego śmierci - więc będziemy także wzniesienia. ⁶ To wiedząc, że nasz dawny człowiek został razem ukrzyżowany, aby wewnętrzne ciało grzechu zostało rozłączone *, tak, abyśmy już nie byli sługami grzechu. ⁷ Ponieważ ten, **co** umarł został usprawiedliwiony od grzechu. ⁸ Zaś jeśli umarliśmy razem z Chrystusem, wierzymy, że **przez** niego będziemy razem żyć. ⁹ **To** wiedząc, że Chrystus, **gdy** powstał z martwych - już nie umiera, śmierć nie jest już jego panem. ¹⁰ Bo **co** umarło - umarło **dla** grzechu raz na zawsze; zaś **co** żyje - żyje **dla** Boga. ¹¹ Tak więc ^{TR} uważajcie, że wy sami, zaiste, **je-
steście** umarłymi **dla** grzechu; zaś żyjącymi **dla** Boga w Jezusie Chrystusie, naszym Panu.

¹² Niech grzech nie panuje w śmiertelnym waszym ciele, względem ulegania w jego pragnieniach. ¹³ I nie stawiajcie * waszych członków grzechowi, **jako** narzędzi niesprawiedliwości **; ale postawcie siebie samych Bogu, jako żyjących z umarłych, a wasze członki **jako** narzędzia sprawiedliwości Boga. ¹⁴ Gdyż wasz grzech nie będzie **już** panował, bo nie jesteście pod Prawem **Mojżesza**, ale pod łaską.

¹⁵ Cóż więc? Możemy zgrzeszyć, bo nie jesteśmy pod Prawem, ale pod łaską? Nie może być. ¹⁶ Nie wiecie, że komu oddajecie siebie **za** sługi ku posłuszeństwu, czemu jesteście posłuszni - **tego** jesteście sługami; albo grzechu - ku śmierci, albo posłuszeństwa - ku sprawiedliwości? ¹⁷ Ale chwala Bogu, że byliście sługami grzechu, a **teraz** z serca ulegacie względem przekazanego **wam** wzoru nauki. ¹⁸ Zaś **kiedy** zostaliście uwolnionymi od grzechu - zostaliście uczynieni sługami sprawiedliwości. ¹⁹ Po ludzku mówię, z powodu choroby waszej cielesnej natury *. Bowiem jak postawiliście wasze członki dla bezprawia, **jako** służące zepsuciu i bezprawiu - tak teraz postawcie wasze członki **jako** służące sprawiedliwości dla uświęcenia **. ²⁰ Bo **kiedy** byliście sługami grzechu - byliście niepodlegli sprawiedliwości. ²¹ Zatem jaki mieliście wtedy owoc - **taki**, za który się teraz wstydzicie? Bowiem ich końcem **jest** śmierć. ²² Zaś teraz, uwolnieni od grzechu, a poddani Bogu, macie wasz owoc do uświęcenia, a w końcu życie wieczne. ²³ Bo zapłaty **za** grzech **są w** śmierci, a łaską Boga **jest** życie wieczne w Jezusie Chrystusie, naszym Panu.

***6,3** także: **ochrzczeni**

***6,4** także: **z powodu**

***6,6** także: **zniesione, obrócone wniwecz, beczynne, unieważnione**

***6,13** także: **zalecajcie, umieszczajcie, wykazujcie**

****6,13** także: **bezprawia, grzechu, zła**

***6,19** także: **osobowości opartej na cielesnej naturze; ciała wewnętrznego**

****6,19** także: **uczynienia świętym, co znaczy: oddzielnym, czystym**

7. Czyż nie wiecie, bracia (gdyż mówię **tym, co** znają Prawo **Mojżesza**), że Prawo jest panem człowieka przez czas, jak długi żyje? ² Bowiem zameżna niewiasta jest związana Prawem **z** żyjącym mężem; a jeśli mąż umrze, jest uwolniona od ustawy męża. ³ Zatem więc, jeśli by była **z** innym mężczyzną **kiedy** mąż żyje - będzie nazwana cudzołożną. Zaś jeśli mąż umarł, jest wolna od ustawy, **i** ona nie będzie cudzołożną, **gdy** będzie **z** innym mężczyzną. ⁴ Wobec tego, moi bracia, zostaliście uśmierceni **dla** Prawa z powodu ciała Chrystusa, w celu waszego urodzenia **dla** innego; **tego, co** został podniesiony z martwych, abyście mogli wydawać owoce Bogu. ⁵ Bo **gdy** byliśmy w ciele, z powodu Prawa działało w naszych członkach doznanie grzechu, dla przyniesienia owocu śmierci. ⁶ Ale teraz, **gdy** umarliśmy - zostaliśmy uwolnieni od Prawa, w którym przybiliśmy do brzegu. Tak więc, ^{TR} służymy w nowości, a nie w starości litery *.

⁷ Co zatem, powiemy? To Prawo grzechu? Nie może być. Lecz grzechu nie zrozumieć - chyba że poprzez Prawo. I także pożądaniami bym nie dostrzegł, jeśli by Prawo nie mówiło: Nie będziesz pożywał. ⁸ A grzech, **gdy** otrzymał punkt wyjścia * z przykazania, sprawił we mnie wszelkie pożądanie; bo bez Prawa grzech **jest** nieożywiony. ⁹ Zaś ja niegdyś żyłem z dala **od** Prawa, ale **gdy** przyszło przykazanie - grzech ożył, a ja umarłem. ¹⁰ Także zo-

stało mi odkryte, że owo przykazanie ku życiu, **stało się** tym ku śmierci; ¹¹ bo grzech, **kiedy** otrzymał punkt wyjścia z przykazania, omamił mnie i przez nie zabił. ¹² Tak, że Prawo **jest** święte, i przykazanie **jest** święte oraz sprawiedliwe i dobre.

¹³ Zatem **to** dobre stało się dla mnie śmiercią? Nie może być. Ale grzech, aby mógł się okazać grzechem, poprzez dobre sprawił mi śmierć; by grzech, w czasie **swojej** wyższości, przez przykazanie mógł okazać się grzeszny. ¹⁴ Bo wiemy, że Prawo jest duchowe, zaś ja jestem wewnętrznie cielesny, sprzedany na skutek grzechu. ¹⁵ Gdyż nie rozumiem, któremu czynię; bo nie czynię Temu, któremu sobie życzę, ale czynię temu, którego nienawidzę. ¹⁶ Zaś jeśli czynię temu, któremu nie chcę, przyznaję Prawu, że **jest** szlachetne *. ¹⁷ Zatem teraz już nie ja mu czynię - ale grzech, który we mnie mieszka. ¹⁸ Bo wiem, że nie mieszka we mnie, to jest w moim ciele wewnętrznym - pożyteczne *; gdyż to, **co** sobie życzę, stoi obok mnie, i nie odkrywam zdobywania tego szlachetnego. ¹⁹ Nie czynię **tego** odpowiedniego *, które chcę; ale spełniam to złe, którego nie chcę. ²⁰ Zaś jeśli ^{TR} czynię temu, komu nie chcę, **to** już nie ja to sprawiam, ale grzech, **co** we mnie mieszka. ²¹ Odkrywam zatem - Prawo, **które** chce mnie czynić dobrym, ponieważ napiera **na** mnie złe. ²² Razem się cieszę Prawem Boga z powodu wewnętrznego człowieka, ²³ ale w moich członkach widzę inne prawo, prowadzące wojnę przeciwko Prawu mojej myśli oraz biorące mnie do niewoli w prawie winy, **tym, co** jest w moich członkach. ²⁴ Nie szczęśliwy ja człowiek; kto mnie wyzwoli z ciała tej śmierci? ²⁵ Zaś wdzięczność Bogu z powodu Jezusa Chrystusa, naszego Pana. Zatem więc, ja sam, sposobem myślenia służę Prawu Boga, zaś ciałem prawu grzechu.

***7,6** także: **Prawa Mojżesza**

***7,8** także: **bodziec**

***7,16** także: **dobrze, piękne, stosowne, zacne**

***7,18; *7,19** także: **dobrze, odpowiednie, zdrowe, szlachetne, sprawiedliwe, doskonałe**

8. Zatem teraz już żadne potępienie **dla tych** w Jezusie Chrystusie, **którzy** nie chodzą według cielesnej natury *, ale według Ducha. ² Ponieważ Prawo Ducha Życia uwolniło cię w Jezusie Chrystusie od prawa grzechu i śmierci. ³ Gdyż **z uwagi na** bezsilność Prawa, w której było **za** słabe z powodu cielesnej natury *, Bóg posłał swojego Syna w obrazie wewnętrznego ciała * grzechu i za grzech - i osądził grzech w ciele wewnętrznym *, ⁴ aby sprawiedliwy wyrok Prawa mógł być wypełniony w nas; tych, **co** żyją nie według cielesnej natury *, ale według Ducha. ⁵ Bo **ci, co** żyją według cielesnej natury - myślą o tych **sprawach, które są** cielesnej natury; zaś **ci, co żyją** według Ducha - o tych Ducha. ⁶ Ponieważ zamiar * ciała wewnętrznego - **to** śmierć, natomiast zamiar Ducha - **to** życie i pokój. ⁷ Dlatego, że ów zamiar ciała wewnętrznego **jest** nieprzyjacielem względem Boga, nie poddaje się Prawu Boga, bowiem ani nie może. ⁸ Zaś ci, **co** są w ciele wewnętrznym, Bogu się podobać nie mogą. ⁹ Ale wy nie jesteście w ciele wewnętrznym - ale w Duchu, skoro Duch Boga w was mieszka. A jeśli ktoś nie ma Ducha Chrystusa, ten nie jest Jego. ¹⁰ Zaś jeśli **jest** w was Chrystus, to ciało **jest** martwe z powodu * grzechu, ale Duch **to** życie z powodu sprawiedliwości. ¹¹ Więc jeśli mieszka w was Duch, który wzbudził Jezusa z martwych, **to** poprzez mieszkającego w was Jego Ducha przywróci też do życia wasze, poddane śmierci ciała.

¹² Zatem, bracia, nie jesteście dłużnikami ciała wewnętrznego, **aby** żyć według cielesnej natury; ¹³ bo jeśli żyjecie według cielesnej natury - macie umrzeć; zaś jeśli Duchem uśmiertacie postępowanie ciała - żyć będziecie. ¹⁴ Bo ci są dziećmi Boga, którzy są prowadzeni Duchem Boga. ¹⁵ Jako że nie otrzymaliście ducha niewoli - znowu ku bojaźni; ale otrzymaliście Ducha usynowienia *, w którym wołamy: Abba **, Ojczy. ¹⁶ Ten Duch poświadcza naszemu duchowi, że jesteście dziećmi Boga. ¹⁷ Zaś jeśli dziećmi, **to** także dziedzicami, skoro tego samego doznajemy; dziedzicami zaiste Boga, a współdziedzicami Chrystusa, byśmy wspólnie zostali w chwale.

¹⁸ Ponieważ jestem zdania, że doznania obecnej pory, nie są równoważne względem następującej chwały, która została objawiona względem nas. ¹⁹ Bo ^{TR} stworzenie czeka żarliwie na otwarte ukazanie się dzieci Boga. ²⁰ Ponieważ stworzenie nie zostało świadomie podporządkowane marności, ale dla * Tego, który podporządkował, ²¹ w nadziei, że to stworzenie zostanie uwolnione z niewoli deprawacji, dla chwały wolności dzieci Boga. ²² Wiemy, że całe stworzenie wspólnie wzdycha i razem cierpi bóle porodowe aż do teraz. ²³ Ale nie tylko, lecz i my sami, choć mamy pierwocinę Ducha, także wzdychamy sami w sobie, wyczekując adopcji w wykupieniu naszego ciała. ²⁴ Bo zostaliśmy uratowani dla nadziei. Ale nadzieja, która jest widziana - nie jest nadzieją; gdyż kto się spodziewa tego, co widzi? ²⁵ A skoro czegoś nie widzimy - mamy nadzieję, wyczekując poprzez wytrwałość.

²⁶ Ale też i Duch dopomaga naszej słabości, bowiem nie wiemy tego, o co się mamy pomodlić jak należy; a sam Duch wstawia się za nami niewypowiedzianymi wzdychaniami.

²⁷ Zaś Ten, co bada serca wie, jaki jest ów zamiar Ducha, ponieważ według Boga wstawia się za świętymi. ²⁸ Wiemy, że miłującym Boga wszystko pomaga ku szlachetnemu postępowaniu tych, co według zamysłu * są zaproszonymi. ²⁹ Bo których wcześniej widział - także z góry przeznaczył, jako podobnie ukształtowanych do wizerunku Jego Syna, aby On był pierworodnym wśród wielu braci. ³⁰ Zaś których przeznaczył - tych i powołał. A których powołał - tych i uznał za sprawiedliwych. A których uznał za sprawiedliwych - tych też wyniósł.

³¹ Co więc, do tego powiemy? Skoro Bóg dla naszego, kto naprzeciwko nas? ³² On, który, zaiste, nie oszczędził swojego Syna, ale oddał go w ofierze za nas wszystkich - jakby i razem z nim, życzliwie nie dał nam wszystkiego? ³³ Kto będzie oskarżał przeciwko wybranym Boga? Bóg jest Tym, który uznaje za sprawiedliwego; ³⁴ kto będzie skazującym? Chrystus, co umarł, więcej, został też wskrzeszony; ten, który jest na prawicy Boga także prosi za nami. ³⁵ Któż nas oddzieli od miłości Chrystusa? Utrapienie, czy ucisk, czy prześladowanie, czy głód, czy nagość, czy niebezpieczeństwo, czy miecz? ³⁶ Jak jest napisane: *Dla ciebie cały czas jesteśmy uśmiercani, zostaliśmy policzeni podobnie jak owce na rzeź. Psalm 44,23* ³⁷ Lecz w tym wszystkim osiągamy pełne zwycięstwo, poprzez Tego, co nas miłuje. ³⁸ Bo jestem przekonany, że ani śmierć, ani życie, ani aniołowie, ani władze, ani potęgi, ani rzeczy teraźniejsze, ani mające nastąpić, ³⁹ ani wyniesienie, ani głębia, ani jakieś inne stworzenie nie będzie mogło nas odłączyć od miłości Boga w Jezusie Chrystusie, naszym Panu.

***8,1; *8,3; *8,4** także: ciała wewnętrznego, osobowości opartej na cielesnej naturze, cielesnej natury

***8,6** także: myśl; usposobienie

***8,10** także: dla

***8,15** adopcji

****8,15** (z języka aramejskiego) Boże Ojczy

***8,20** także: z powodu, przez

***8,28** także: celu, zamiaru, wystawienia na widok publiczny

9. Prawdę mówię w Chrystusie, na podstawie sumienia, które mi świadczy w Duchu Świętym; nie oszukuję się kłamstwami. ² Choć zdarza mi się wielki smutek i nieustanny ból w moim sercu. ³ Ponieważ ^{TR} życzyłbym sobie stać się osobą zaklętą przez Chrystusa dla moich braci, mych pokrewnych według cielesnej natury, ⁴ którymi są Israelici. Ich jest owe usynowienie, chwała, przymierza, ustanowienie Prawa, służba Boża i obietnice; ⁵ ich są przodkowie, i z nich Chrystus według cielesnej natury. Ten, który jest dla wszystkich, Bóg wyniesiony na wieki, amen.

⁶ Lecz nie ma możliwości, że upada * Słowo Boga. Gdyż nie wszyscy z Izraela, to Israel.

⁷ Także nie wszyscy są dziećmi dlatego, że są nasieniem Abrahama; ale: *W Izaaku* * zo-

stanie powołane tobie potomstwo. 1 Mojżesza 21,12⁸ To jest - nie dzieci cielesnej natury są tymi dziećmi Boga, lecz za potomstwo liczone są dzieci obietnicy.⁹ Bo słowo obietnicy jest takim: *O tym czasie przyjdę, a Sara będzie miała syna.* 1 Mojżesza 18,10¹⁰ Ale nie tylko to, lecz i Rebeka * zachodząc w ciążę z jednego - naszego ojca Izaaka;¹¹ gdy jeszcze nie zostali zrodzeni i nie uczynili czegoś dobrego * lub złego - aby mogło pozostać postanowienie Boga, że nie z uczynków, ale z Tego, co powołuje, w zgodzie z wyborem -¹² zostało jej powiedziane, że większy będzie służył mniejszemu;¹³ tak, jak jest napisane: *Jakóba umiłowalem, zaś Ezawa nie ścierpialem.* Malachiasz 1,2 - 3

¹⁴ Co więc, powiemy? Czy przy Bogu nie jest niesprawiedliwość? Nie może być.¹⁵ Gdyż mówi Mojżeszowi: *Dostąpi miłosierdzia ten, któremu okażę litość; ulituję się nad tym, nad którym odczuję żal.* 2 Mojżesza 33,19¹⁶ Zatem więc - nie dla tego, co chce, nawet nie dla tego, co biegnie, ale dla tego, co dostępuje miłosierdzia Boga.¹⁷ Bowiem Pismo mówi faraonowi: *To względem Samego Siebie cię wzбудziłem, abym na tobie mógł okazać Swoją moc, i by mogło zostać rozgłoszone Moje Imię na całej ziemi.* 2 Mojżesza 9,16¹⁸ Zatem temu, któremu chce - okazuje litość; a którego chce - czyni twardym.

¹⁹ Powiesz mi: Więc dlaczego jeszcze obwinia? Kto przeciwstawi się Jego woli?²⁰ O człowieku, z pewnością. Kim ty jesteś, że sprzeczasz się z Bogiem? Czy twór powie temu, co go uformował: Dlaczego mnie w ten sposób uczyniłeś?²¹ Czyż garncarz nie ma władzy nad gliną, aby z tego samego ciasta uczynić jedno^{TR} naczynie o wartości, zaś drugie^{TR} o niskiej cenie *?²² A jeśli Bóg chcąc okazać gniew oraz dać poznać Jego potęgę, w wielkiej cierpliwości zniósł naczynia gniewu przygotowane na zatracenie,²³ aby dać poznać bogactwo swojej chwały nad naczyniami miłosierdzia, które wcześniej przygotował ku chwale;²⁴ oraz je z nas powołał, nie tylko z Żydów, ale i z pogan?²⁵ Jak mówi w Ozeasz: *Nie mój lud nazwę moim ludem i nie kochaną - kochaną.* Ozeasz 2,3²⁶ A stanie się to w miejscu, gdzie zostało im powiedziane: *Nie wy jesteście moim ludem; tam będą nazwani dziećmi Boga żyjącego.* Ozeasz 1,10²⁷ Zaś Izajasz z powodu Izraela woła: *Choćby liczba dzieci Izraela była jak piasek morza - resztką zostanie wybawiona.* Izajasz 10,22²⁸ Gdyż Słowem doprowadza do końca oraz obcina w sprawiedliwości. Zaiste, Pan spowoduje Słowo obcinania na ziemi.²⁹ I jak wcześniej powiedział Izajasz: *Jeśli Pan Zastępów nie zostawiłby nam nasienia, stalibyśmy się jak Sodoma i zostalibyśmy upodobnieni do^{TR} Gomory.* Izajasz 1,9

³⁰ Co więc, powiemy? Że poganie, którzy nie dążyli do * sprawiedliwości - schwytali ** sprawiedliwość, ale sprawiedliwość z wiary;³¹ a Izrael, goniący Prawo sprawiedliwości - do sprawiedliwości Prawa nie dotarł.³² Z powodu czego? Dlatego, że nie z wiary - ale z uczynków Prawa. Bowiem urazili się * kamieniem urażenia;³³ tak, jak jest napisane: *Oto kładę na Syjonie * kamień urażenia oraz skałę zgorszenia; dzięki niemu ten wierzący nie zostanie skalany **.* Izajasz 8,14; Psalm 118,22

*9,6 także: **wypada**

*9,7 ST z hebr. Ic'haku

*9,10 ST z hebr. Ribka / Riwka

*9,11 także: **odpowiedniego, szlachetnego, sprawiedliwego, prawego, doskonałego**

*9,21 także: **niełasce, wzgardzie**

*9,27 także: **zachowana przy życiu, ocalona, uzdrowiona**

*9,30 także: **idący za, goniący**

9,30 także: **zrozumieli

*9,32 także: **uderzyli się, potknęli się, doznali urazy**

*9,33 ST z hebr. Cyon; nazwa wzgórze w Jerozolimie, na którym wzniesiono pierwsze budowle Dawida

9,33 także: **zawstydzony

10. Bracia, upodobanie mego serca jest ku zbawieniu, nadto modlitwa do Boga za Izrael. ² Bo im świadczę, że mają zazdrość o Boga, ale nie w celu rozpoznania. ³ Gdyż

nie znając sprawiedliwości Boga oraz pragnąc własną sprawiedliwość utwierdzić - nie poddali się sprawiedliwości Boga. ⁴ Ponieważ należnością * Prawa jest Chrystus, ku sprawiedliwości każdego wierzącego.

⁵ Bowiem Mojżesz pisze o sprawiedliwości z Prawa, że ten człowiek, który je spełnił * - w nich będzie żył **. III Mojżesza 17,5; V Mojżesza 6,25 ⁶ Zaś sprawiedliwość z wiary mówi tak: Nie powiedz w swoim sercu: Kto wstąpi do niebios? (To jest ściągnąć * Chrystusa); ⁷ albo: Kto zstąpi do podziemnego świata? (To jest wyprowadzić Chrystusa spośród umarłych). ⁸ Ale co mówi? *Blisko ciebie jest Słowo, w twoich ustach i twoim sercu.* V Mojżesza 30,14 To jest słowo wiary, które ogłaszamy; ⁹ że jeśli przez swoje usta wyznasz Pana Jezusa i uwierzysz w swym sercu, że Bóg go wzbudził z martwych - zostaniesz zbawiony. ¹⁰ Bo sercem zostaje się przekonywanym o * sprawiedliwości, zaś ustami jest wyznawane o zbawieniu. ¹¹ Gdyż Pismo mówi: *Każdy, kto w Niego wierzy, nie zostanie zawstydzony.* Izajasz 28,16 ¹² Bowiem nie ma oddzielenia Żyda i Greka; gdyż ten sam Pan **jest Panem** wszystkich, i jest bogaty względem wszystkich, **co** Go wzywają. ¹³ Każdy bowiem, kto wzywał do siebie Imię Pana - zostanie zbawiony.

¹⁴ A jak wezwą do siebie **Tego**, co do którego nie uwierzyli? Albo jak uwierzą, o którym * nie usłyszeli? A jak usłyszą, bez głosiciela? ¹⁵ Albo jak **mogliby** głosić, jeśli nie zostali wysłani? Tak jak jest napisane: *Jak piękne są nogi głoszących dobrą nowinę pokoju; tych, co głoszą szlachetną Ewangelię.* Izajasz 52,7 ¹⁶ Ale nie wszyscy się poddali Ewangelii; bowiem Izajasz mówi: *Panie, kto uwierzył naszej relacji?* Izajasz 53,1 ¹⁷ Zatem wiara **będzie** z relacji, a relacja z powodu Słowa Boga. ¹⁸ Ale mówię: Czyż nie usłyszeli? Przeciwnie, *do każdej krainy wyszedł ich głos, a ich słowa do kresów zamieszkałej ziemi.* Psalm 19,5

¹⁹ Ale mówię: Czy Israel się nie dowiedział? Pierwszy mówi Mojżesz: *Ja was pobudzę do zazdrości z powodu nie mojego ludu *, z powodu nierozumnego ludu was rozdrażnię.* V Mojżesza 32, 21 ²⁰ A Izajasz, ośmielając się, mówi: *Zostałem znaleziony przez tych, którzy mnie nie szukali, i stałem się widoczny tym, którzy się mnie nie radzili.* Izajasz 65,1 ²¹ Zaś względem Israela mówi: *Cały czas wyciągałem moje ręce do tego nieposłusznego oraz sprzeciwiającego się ludu.* Izajasz 65,2

*10,4 także: **spełnieniem, końcem, skutkiem**

*10,5 zawsze wykonywał wszystkie uczynki wynikające z nakazów i wyroków Prawa Mojżesza

**10,5 nadal będzie żył w Prawie Mojżesza

*10,6 także: **sprrowadzić na dół**

*10,10 także: **ku, do, względem, dla, co do**

*10,14 możliwe tłumaczenie: **którego**

*10,19 czyli pogan

11. Zatem mówię: Czy Bóg odsunął swój lud? Nie może być. Gdyż ja także jestem Israelitą z nasienia Abrahama **oraz** plemienia Beniamina. ² Bóg nie odsunął swojego ludu, który wcześniej przewidział. Czyż nie wiecie, co mówi Pismo przez Eliasza? Jak zwraca się on do Boga z powodu Israela, mówiąc: ³ *Panie, Twoich proroków zabili, Twoje ołtarze zburzyli, i ja sam zostałem pozostawiony; **zatem** szukają mojej duszy.* 1 Królewska 19,10 ⁴ Ale co mu mówi Boska wypowiedź: *Zostałem sobie siedem tysięcy mężów, którzy nie zgięli kolana **dla** Baala *.* ⁵ Tak więc i w obecnej porze została reszta według wyboru łaski. ⁶ A jeśli łaską, **to** już nie z uczynków - gdyż łaska nie byłaby wtedy łaską. A jeśli z uczynków, to nie jest już łaska - bo uczynek nie byłby wtedy uczynkiem. ⁷ Co zatem? Czego Israel poszukuje, tego nie osiągnął, ale **owo** wybranie osiągnęło; zaś pozostali zostali zatwardziały, ⁸ tak jak jest napisane: *Dał im Bóg ducha otępienia, oczy niewidzenia i uszy niesłyszania, aż do dzisiejszego dnia.* Izajasz 6,9 + 29,10; Ezechiel 12,2 ⁹ A Dawid mówi: *Niech ich stół zostanie na pułapkę, na sieć, na zgorzenie*

oraz na zapłatę; ¹⁰ niech zostaną zaćmione ich oczy, aby nie widzieć, a ich plecy zegnij dla każdego. Psalm 69,23 - 25

¹¹ Zatem mówię: Czy potknęli się aby upaść *? Nie może być. Ale w ich fałszywym kroku przyszło zbawienie pogan, by ^{TR} ich pobudzić do zazdrości. ¹² Zaś jeśli ich fałszywy krok jest bogactwem świata, a ich poniżenie - bogactwem pogan, tym bardziej liczne stanie się ich uzupełnienie *.

¹³ Ale mówię wam, poganom. Przez ile czasu ja jestem apostołem pogan - wynoszę swoją służbę, ¹⁴ abym jakoś pobudził do zazdrości moje ciało wewnętrzne i ocalił niektórych z nich od śmierci. ¹⁵ Bo jeśli ich porzucenie jest pojednaniem świata, czym będzie ich przyjęcie, jeśli nie życiem z umarłych? ¹⁶ Zaś jeśli pierwocina jest święta - także ciasto; a jeśli korzeń jest święty - także gałęzie.

¹⁷ Ale jeśli niektóre z gałęzi zostały odłamane, zaś ty, będąc z dzikiego drzewa oliwnego, zostałeś w nie wszczepiony oraz stałeś się współuczestnikiem korzenia i tłustości drzewa oliwnego - ¹⁸ nie wynoś się nad gałęzie *. Zaś jeśli się wynosisz, wiedz, że nie ty niesiesz korzeń, lecz korzeń ciebie. ¹⁹ Zatem powiesz: Odłamano gałęzie, abym ja mógł zostać wszczepiony. ²⁰ Słusznie; zostały odłamane niewiarą, a ty jesteś postawiony wiarą. Nie myśl wyniośle, ale bądź zdjęty strachem; ²¹ bo jeśli Bóg nie oszczędził gałęzi według natury, żeby przypadkiem z twojego nie wstrzymał. ²² Znaj więc dobrotliwość * i srogość Boga; dla ginących - srogość, a dla ciebie dobrotliwość, jeśli pozostajesz w dobrotliwości; gdyż i ty byś został odcięty. ²³ Ale i oni zostaną wszczepieni, jeśli nie pozostają w niewierze; gdyż Bóg jest władny znowu ich wszczepić. ²⁴ Jeśli ty zostałeś wycięty z dzikiego według natury drzewa oliwnego i na równi z naturą zostałeś wszczepiony do szlachetnej oliwki, o ileż bardziej ci, którzy są według natury, zostaną wszczepieni we własne drzewo oliwne.

²⁵ Gdyż nie chcę abyście się ^{TR} mylili, bracia, odnośnie tej tajemnicy (żebyście przed samymi sobą nie byli mądrymi), że zatwardziałość zdarza się po części Israelowi, aż nie wejdzie pełna ilość pogan. ²⁶ I w ten sposób zostanie zbawiony cały Israel, tak jak jest napisane: Przyjdzie Ten, który zbawia z Syjonu oraz odwróci bezbożność od Jakóba. Psalm 14,8; Izajasz 59,20 ²⁷ A tym im będzie przymierze według Mojego, bo zabiorę ich grzechy. Izajasz 27,9; Jeremiasz 31,33 ²⁸ Oto, według Ewangelii, z powodu was - nieprzyjacie, ale według wyboru - umiłowani z powodu przodków. ²⁹ Gdyż nie tymi, co powodują żal są dary i powołania Boga. ³⁰ Bo jak wy, niegdyś, byliście nieposłusznymi Bogu, ale teraz dostąpiliście miłosierdzia z powodu tych nieposłusznych - ³¹ tak i oni stali się teraz niewierzącymi w waszą prośbę o miłosierdzie, aby i oni zostali objęci miłosierdziem. ³² Ponieważ Bóg osaczył wszystkich na nieposłuszeństwie, aby się nad wszystkimi mógł zlitować.

³³ O głęboko bogactwa, mądrości oraz poznania Boga; jak nie do zbadania są Jego wyroki i niezbadane Jego drogi *. ³⁴ Bo kto poznał sposób myślenia Pana? Albo kto stał się Jego doradcą? Izajasz 40,13 ³⁵ Albo - kto Mu dał wcześniej i zostaje mu odwzajemnione? Job 41,2 ³⁶ Gdyż z Niego, poprzez Niego i ku Niemu wszystko; Jemu chwała na wieki. Amen.

*11,4 bożek pogański czczony przez narody semickie; z chaldejskiego: Pan

*11,11 także: zginąć

*11,12 także: łąta, pełnia

*11,18 dokładniej: nie wynoś się nad (np: pierworództwo) gałęzi

*11,22 także: łaskawość, rzetelność, zacność, uprzejmość, łagodność

*11,33 także: nauki

12. Zachęcam was zatem, bracia, z powodu miłosierdzia Boga, by polecać wasze ciała jako ofiarę żyjącą, świętą, miłą Bogu, rozumną waszą służbą. ² Także nie dostosowujcie się do tego porządku *, ale bądźcie przemieniani w odnawianiu waszego umysłu, aż do

✠ wybadania jaka **jest** wola Boga - **to jest** odpowiednie, bardzo się podobające oraz doskonałe.

³ Bowiem przez daną mi łaskę powiadam każdemu, **kto** jest między wami, **aby** nie być z nadto myślącym ponad to, **co** trzeba wiedzieć; lecz myśleć dla zachowania rozsądku, **tak**, jak Bóg przydzielił każdemu miarę wiary. ⁴ Gdyż tak jak w jednym ciele mamy wiele członków, zaś wszystkie członki nie mają tego samego zadania - ⁵ tak wielu jest jednym ciałem w Chrystusie, zaś każdy w **swoim** rodzaju; jedni członkami drugich. ⁶ Ale według danej nam łaski, mamy różne dary - czy to prorokowanie, według proporcji wiary; ⁷ czy to służbę w usłudze; czy to wyjaśnianie w nauce; ⁸ czy to zachętę w apelach. Dzieląc się w szczerości, kierując w gorliwości, litując się w radości.

⁹ Miłość **niech stanie się** nieobludna. Brzydziecie się złem, a łączcie się ze szlachetnym. ¹⁰ Jedni do drugich przywiązani braterską miłością, jedni drugich uprzedzający szacunkiem. ¹¹ **W** gorliwości nie opieszali *, pałający duchem, służący Panu, ¹² radujący się nadzieją. **W** ucisku - wytrwali, w modlitwie - uporczywie trwający; ¹³ będący uczestnikami w niedostatkach świętych, prześladowający gościnnością. ¹⁴ Wielbijcie **Boga tym, którzy** was prześladowają, wielbijcie i nie złorzeczcie. ¹⁵ Radujcie się z radującymi się i płaczcie z płaczącymi. ¹⁶ To samo myśląc jedni o drugich, nie myśląc wysoko, ale dostosowując się **do** pokornych. ¹⁷ Nie stawajcie się mądrymi * przed sobą. Nikomu złego za złe **nie** oddając; troszcząc się o **to** szlachetne przed wszystkimi ludźmi. ¹⁸ Jeżeli **to** z waszego powodu możliwe - zachowujcie pokój ze wszystkimi ludźmi; ¹⁹ nie mszcząc się sami, umiłowani; wszak gniew **ma** wyznaczone miejsce, boiwn jest napisane: **Do mnie pomsta należy, Ja oddam w zamian**, mówi Pan. **V Mojżesza 32,35** ²⁰ Zatem jeśli łaknie twój nieprzyjaciel - karm go; jeśli pragnie - dawaj mu pić; bo **gdy** to czynisz, zgromadzisz węgle ognia na jego głowę. ²¹ Nie bądź zwycięzcą na skutek złego, ale zło przez szlachetne * zwyciężaj.

***12,2** także: **epoki, świata, pokolenia**

***12,11** także: **niezdecydowani, bojaźliwi, dokuczliwi**

***12,17** także: **roztroprnymi, rozsądnymi, rozumnymi**

***12,21** także: **odpowiednie, dobre, sprawiedliwe, prawe, doskonałe**

13. Każda osoba niech się podporządkuje władzom wyższym; bo nie istnieje władza, jeśli nie od Boga; a te, **które** istnieją, są umieszczone na stanowiskach poniżej Boga. ² Wobec tego, **kto** przeciwstawia się władzy - sprzeciwia się postanowieniu Boga; a **ci**, co się sprzeciwiają, sami sobą odbiorą wyrok. ³ Bo władcy nie są **na** postrach **przeciwko** szlachetnemu * czynowi - ale złemu. Chcesz się nie bać władzy? Czyń szlachetne, a będziesz miał od niej pochwałę; ⁴ gdyż jest sługą Boga, tobie ku dobremu. Zaś jeśli byś czynił zło - bój się; wszak nie na próżno nosi miecz. Ponieważ jest sługą Boga, **co tego, kto** czyni zło karci aż do zapalczywości. ⁵ Dlatego trzeba się podporządkować, nie tylko z powodu zapalczywości, ale **także** z powodu sumienia *. ⁶ Bo przez to i podatki płacicie, gdyż są publicznymi sługami Boga, **którzy** ku temu trwają. ⁷ Zatem wszystkim oddajcie należności; komu opłatę - opłatę; komu podatek - podatek; komu bojaźń - bojaźń; komu szacunek - szacunek.

⁸ Nikomu **nie** bądźcie nic winni, z wyjątkiem wzajemnego miłowania; gdyż **kto** miłuje drugiego - wypełnił Prawo. ⁹ Ponieważ: Nie będziesz cudzołożył, nie będziesz mordował, nie będziesz kradł, nie będziesz fałszywie świadczył, nie będziesz pożądał, czy jakieś inne przykazanie, jest streszczone w tej zasadzie: Będziesz miłował twego bliskiego jak siebie samego. ¹⁰ Miłość nie czyni złego bliskiemu; więc wypełnieniem Prawa **jest** miłość.

¹¹ Poznajcie także tę porę, że już czas, abyśmy się ocucili ze snu; bo teraz bliżej **jest** nasze wyzwolenie, niż kiedy uwierzyliśmy. ¹² Noc posunęła się naprzód, zaś dzień się zbliżył; zatem odrzućmy uczynki ciemności, a odziejmy się zbroją światła. ¹³ Zaczniemy chodzić godnie, jak w czasie dnia; nie **w** hulankach, pijaństwach, nie **w** rozwiązłościach i zu-

chwałościach, nie **w** sporach i zazdrości. ¹⁴ Ale odziejcie się w Pana Jezusa Chrystusa oraz nie czyńcie troski * względem pożądań cielesnej natury.

***13,3** także: **dobremu, odpowiedniemu, pożytecznemu, prawemu**

***13,5** także: **radę**

***13,14** także: **przeczuć, przewidywać, ostrożności**

14. Zaś tego, kto jest słabym w wierze - przyjmujcie, **ale** nie do rozstrzygnięcia * dyskusji. ² Przecież jakiś wierzy, że może zjeść wszystko; a **ten, co** jest słabym je jarzyny. ³ **Kto** je - niech nie lekceważy **tego, co** nie je; zaś **kto** nie je - niech nie sądzi **tego, co** je; gdyż dobrał go sobie Bóg. ⁴ Kim ty jesteś, że sądzisz cudzego sługę? **Dla** swojego własnego Pana stoi lub pada; ale zostanie postawiony, bo Bóg jest władny go postawić. ⁵ Gdyż oto jakiś bada * dzień ** obok dnia, a inny każdy dzień bada; niech każdy zostanie przekonywany we własnym sposobie myślenia. ⁶ **Ten, kto jest** świadomy dnia - **dla** Pana jest świadomy; a kto nie **jest** świadomy dnia - **dla** Pana nie **jest** świadomy. Kto je - je **dla** Pana, bowiem dziękuje Bogu; a kto nie je - nie je **dla** Pana oraz dziękuje Bogu. ⁷ Gdyż nikt z nas **dla** samego siebie **nie** żyje i nikt samemu sobie **nie** umiera. ⁸ Bo jeśli żyjemy - żyjemy **dla** Pana; a jeśli umieramy - umieramy **dla** Pana; zatem jeśli żyjemy i jeśli też umieramy - jesteśmy Pana. ⁹ Ponieważ Chrystus po to umarł, powstał i ożył, aby był Panem umarłych i żyjących. ¹⁰ Zaś ty dlaczego sądzisz twój brata? Lub, także ty, dlaczego lekceważysz twój brata? Wszyscy staniemy przy trybunie Chrystusa. ¹¹ Ponieważ jest napisane: *Ja żyję - mówi Pan, dlatego dla mnie zegnije się każde kolano i każdy język przyzna się Bogu.* [Izajasz 45,23](#) ¹² Zatem więc, każdy **z** naszych, zda rachunek Bogu za samego siebie.

¹³ Dlatego nie sądźmy już jedni drugich; ale raczej to postanówcie, **by** nie sprawiać bratu obrazy lub zgorszenia. ¹⁴ Wiem i jestem upewniony w Panu Jezusie, że nic nie jest nieczyste dla samego siebie; chyba że **dla tego, co** uważa, że coś jest nieczyste; **dla** tego **jest** nieczyste. ¹⁵ Bo jeśli twój brat został zasmucony z powodu pokarmu, już nie zachowujesz się w zgodzie z miłością. Nie niszcz swoją potrawą tego, za którego umarł Chrystus. ¹⁶ Zatem, niech nie będzie profanowane wasze odpowiednie * **zachowanie**. ¹⁷ Bowiem Królestwo Boga nie jest pokarmem i napojem, ale sprawiedliwością, pokojem oraz radością w Duchu Świętym. ¹⁸ **Kto** w tym służy Chrystusowi, miły jest Bogu oraz wiarygodny **dla** ludzi. ¹⁹ Zatem więc, ścigajmy **sprawy** pokoju oraz te, dla wzajemnego budowania. ²⁰ **Ze** względu na pokarm nie obalaj * dzieła Boga. Wprowadźcie wszystko **jest** czyste, ale nieszczęsne **dla** człowieka, **który** je pośród zgorszenia. ²¹ Szlachetnie **jest** nie jeść mięsa, nie wypić wina, ani nie **robić nic**, przez co twój brat się gorszy, obraża, albo staje się słaby. ²² Ty masz wiarę - miej ją wobec Boga dla samego siebie. Bogaty **ten, kto** nie sądzi samego siebie w czym wybiera. ²³ Ale **temu, co** się waha - jeśliby zjadł - poczytuje **mu** się **to** za winę, gdyż nie **je** z wiary *; zaś wszystko co nie **jest** z wiary * - jest grzechem.

***14,1** także: **niezgody, sporu**

***14,5** także: **oddziela, odróżnia, ocenia, postanawia**

****14,5** także: **termin, porę**

***14,16** także: **szlachetne, prawe, dobre**

***14,20** także: **rozwiązuj, niszcz, rozluźniaj, unieważniaj**

***14,23** także: **ufności, przekonania**

15. Zaś my, którzykolwiek jesteśmy silni, winniśmy znosić * dolegliwości słabych, a nie sami się sobie podobać. ² Jako, że każdy **z** nas niech się podoba bliskiemu - dla dobra, ku budowaniu. ³ Bowiem i Chrystus nie zadowolił się samym sobą; ale tak jak jest napisane: *Obelgi Iżących Ciebie, spadły na mnie.* [Psalms 69,10](#) ⁴ Bo cokolwiek wcześniej

zostało spisane, zostało spisane dla naszej nauki, abyśmy mieli nadzieję z powodu wytrwałości oraz zachęty Pisma. ⁵ Zaś Bóg wytrwałości oraz zachęty oby wam dał tak samo myśleć między sobą, poprzez Jezusa Chrystusa. ⁶ Abyście jednomyślnie, przez jedne usta, oddawali chwałę Bogu i Ojcu naszego Pana Jezusa Chrystusa.

⁷ Dlatego przyjmujcie jedni drugich, tak jak i Chrystus was przyjął na chwałę Boga. ⁸ Bowiem powiadam, że Jezus Chrystus stał się dla prawdy Boga sługą obrzezanych *, ku umocnieniu obietnic **danych** przodkom. ⁹ A poganie, **aby** za miłosierdzie oddali chwałę Bogu, tak jak jest napisane: *Przez to będą Cię wystawiać między poganami i będą śpiewać Twojemu Imieniu. Psalm 18,50; 2 Samuela 22,50* ¹⁰ I znowu mówi: *Weselcie się poganie z Jego ludem. V Mojżesza 32,43* ¹¹ I znowu: *Chwalcie Pana wszyscy poganie i wystawiajcie Go wszystkie ludy. Psalm 117,1* ¹² Nadto także mówi Izajasz: *Będzie korań Jessego, i wskrzeszając się, **zacznie** przewodzić poganom; w Nim poganie będą pokładać nadzieję. Izajasz 11,1 - 10* ¹³ Zaś Bóg nadziei, oby wam użyczył całkowitej radości oraz pokoju w wierzeniu, ku waszemu obfitowaniu w nadziei, poprzez moc Ducha Świętego.

¹⁴ Ale nawet ja sam co do was jestem pewien, moi bracia, że i sami jesteście napelnieni szlachetnością, dopełniani wszelkim poznaniem oraz mogący się nawzajem napominać.

¹⁵ A napisałem wam śmielej, bracia, z powodu łaski danej mi przez Boga, po części jako **ten, co** wam przypomina. ¹⁶ Abym ja był sługą Jezusa Chrystusa względem pogan, **który** spełnia święte obrzędy Ewangelii Boga; by hojność * pogan stała się godną przyjęcia oraz została poświęcona w Duchu Świętym. ¹⁷ Mam więc od Boga chlubę w Jezusie Chrystusie. ¹⁸ Gdyż nie odważę się mówić o czymś, czego - ku posłuszeństwu pogan **dla** Słowa - nie sprawił Chrystus przez moje **zwiastowanie** oraz działanie ¹⁹ w mocy znaków i cudów, w mocy Ducha Boga. Tak, abym Ewangelią Chrystusa wypełnił **tereny** od Jerozolimy i wokół, aż do Ilirii *. ²⁰ Lecz tam starając się ewangelizować, gdzie nie został nazwany Chrystus, abym nie budował na cudzym fundamencie, ²¹ lecz **tak**, jak jest napisane: *Ukażę się **tym**, którym nie zostało o Nim oznajmione, oraz zrozumieją **ci**, którzy nie pojmują. Izajasz 52,15*

²² Dlatego doznawałem wielu przeszkód **w tym, aby** do was przyjść. ²³ Zaś teraz, już nie trzymając się miejsca w tych okolicach, ale mając od wielu lat pragnienie, **by** do was przybyć; ²⁴ przyjdę do was, jeśli kiedyś pójdę do Hiszpanii. Gdyż **kiedy będę** przechodził, mam nadzieję was zobaczyć i przez was zostać tam wysłanym; jeśli najpierw, po części, zostanę wami nasycony. ²⁵ A teraz idę do Jerozolimy, służąc świętym. ²⁶ Bowiem upodobała sobie Macedonia oraz Achaja, **aby** zrobić pewną wspólnotę dla ubogich, świętych w Jerozolimie. ²⁷ Upodobały sobie, ponieważ są ich dłużnikami. Bo jeśli poganie stali się ich duchowymi współnikami - więc są dłużni służyć im w cielesnych *. ²⁸ Zatem **gdy** to wykonam i potwierdzą **dla** nich ten plon, pójdę sobie przez was do Hiszpanii. ²⁹ A wiem, że przychodząc do was - przyjdę w pełni uwielbienia **dla** Ewangelii Chrystusa. ³⁰ Ale proszę was, bracia, przez naszego Pana Jezusa Chrystusa oraz przez miłość Ducha, **by** mi pomagać w modlitwach za mnie do Boga. ³¹ Abym został uchroniony od niewierzących w Judei, a moja służba dla Jerozolimy by była chętnie przyjmowana przez świętych. ³² Abym też, dzięki woli Boga, przyszedł do was w radości **oraz** doznał odpoczynku razem z wami. ³³ A Bóg pokoju **niech będzie** z wami wszystkimi. Amen.

***15,1** także: **zabrać**

***15,8** dokładnie: **obrzezania**

***15,16** także: **dobrodziejstwo; ofiara**

***15,19** kraina nad Adriatykiem

***15,27** dotyczących cielesnej natury

16. Polecam wam Febę, naszą siostrę, **która** jest sługą zboru w Kenchrach, ² abyście ją przyjęli w Panu, w sposób godny świętych, i abyście przy niej stanęli, w jakiegokolwiek by

was potrzebowała sprawie. Bowiem i ona stała się opiekunką wielu oraz mnie samego. ³ Pozdrówcie Pryscyllę i Akwilę, moich współpracowników w Jezusie Chrystusie. ⁴ Tych, którzy nadstawiali swą szyję za moje życie, którym nie ja sam dziękuję, ale całe zgromadzenie wybranych z pogan. ⁵ Pozdrówcie także zbór w ich domu. Pozdrówcie mego umiłowanego Epeneta, który jest pierwociną Achai dla Chrystusa. ⁶ Pozdrówcie Marię, która wiele dla was pracowała. ⁷ Pozdrówcie Andronika i Juniasa, moich krewnych oraz moich współjeńców, którzy są znaczni pomiędzy apostołami, i którzy się przede mną urodzili w Chrystusie. ⁸ Pozdrówcie Ampliasa, mego umiłowanego w Panu. ⁹ Pozdrówcie Urbana, naszego współpracownika w Chrystusie oraz mego umiłowanego Stachysa. ¹⁰ Pozdrówcie doświadczonego w Chrystusie Apellesa. Pozdrówcie tych od Arystobula. ¹¹ Pozdrówcie Herodiona, mego krewnego. Pozdrówcie tych od Narcyssa, którzy są w Panu. ¹² Pozdrówcie Tryfenę i Tryfosę, trudniące się w Panu. Pozdrówcie umiowaną Persydę, która wielce się utrudziła w Panu. ¹³ Pozdrówcie wybranego w Panu Rufa oraz matkę - jego i moją. ¹⁴ Pozdrówcie Asynkryta, Flegonta, Hermasa, Patrobę, Hermena i braci razem z nimi. ¹⁵ Pozdrówcie Filologa i Julię, Nerego i jego siostrę, Olimpa i wszystkich świętych razem z nimi. ¹⁶ Pozdrówcie jedni drugich w świętym pocałunku. Pozdrawiają was zgromadzenia wybranych Chrystusa.

¹⁷ Ale proszę was, bracia, aby obserwować tych, co czynią podziały i zgorszenia wbrew nauce, której wyście się nauczyli; nawet odwróćcie się od nich. ¹⁸ Bo tacy nie służą naszemu Panu Jezusowi Chrystusowi, ale swojemu brzuchowi; także zwodzą serca niewinnych pośród pięknej mowy i sławy. ¹⁹ Gdyż wasze posłuszeństwo doszło do wszystkich. Zatem, raduję się z was, ale chcę, byście byli roztroprnymi względem szlachetnego *, a prostodusznymi względem złego. ²⁰ Zaś Bóg pokoju szybko zetrze szatana pod waszymi stopami. Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa z wami. Amen.

²¹ Pozdrawia was Tymoteusz, mój współpracownik oraz Lucjusz, Jazon i Sospater, moi krewni. ²² Pozdrawiam was w Panu, ja, Tercjusz, piszący ten list. ²³ Pozdrawia was Gajus, mój gospodarz oraz całego zboru. Pozdrawia was Erastus, zarządca miasta oraz brat Kwartus. ²⁴ Łaska naszego Pana Jezusa Chrystusa z wami wszystkimi. Amen. ²⁵ A Temu, który może was utwierdzić w zgodzie z moją Ewangelią oraz kazaniem Jezusa Chrystusa, z powodu odstonięcia tajemnicy przemilczanej od wiecznych czasów, ²⁶ a teraz, według postanowienia wiecznego Boga objawionej dla pism prorockich ku posłuszeństwu wiary, tej danej do poznania wszystkim narodom - ²⁷ jednemu, mądrymu Bogu, chwała na wieki przez Jezusa Chrystusa. Amen.

***16,19 także: dobrego, przydatnego, zdrowego, sprawiedliwego, prawego, doskonałego**